

Maakunnan hallintosäätömalli

Kuntaliiton ja Pohjanmaan liiton maakuntatilaisuus 16.4.2018
Riitta Myllymäki, johtava lakimies

Maakunnan hallintosääntö

- Maakuntavaltuusto hyväksyy hallintosäännön
- Maakunnan toiminnan keskeinen ohjausväline, sisältää määrittää maakuntalain 78 §
- Määritellään maakunnan toimielin- ja viranhaltijarakenne sekä niiden väliset toimivalta- ja vastuusuhteet
 - maakunnilla paljon harkintavaltaa
 - hallinnon, toiminnan ja päätöksenteon kannalta tarpeelliset määräykset maakunnan arvion mukaan
- Maakuntavaltuusto voi siirtää toimivaltaa vain hallintosäännön määräyksillä
 - Maakuntahallitus sekä muu maakunnan toimielin voi antaa toimiohjeen/-säännön, johon on koottu toimivallan edelleen siirtämistä koskevat päätökset

Maakunnan hallintosääntömalli

I OSA

JÄRJESTÄJÄN HALLINTO JA TOIMINTA

- 1 luku: Maakunnan johtaminen
- 2 luku: Toimielinorganisaatio
- 3 luku: Henkilöstöorganisaatio
- 4 luku: Omistajaohjaus, konserniohjaus ja sopimusohjaus
- 5 luku: Toimielinten tehtävät ja toimivallan jako
- X luku: Maakuntien yhteistoiminta-alueet
- 6 luku: Toimivalta henkilöstöasioissa
- 7 luku: Asiakirjahallinnon järjestäminen
- Kaksikieliset maakunnat
- X luku: Kielelliset oikeudet

II OSA

MAAKUNNAN PALVELUTUOTANTO

- 8 luku: Maakunnan liikelaitokset

III OSA

TALOUS JA VALVONTA

- 9 luku: Taloudenhoito
- 10 luku: Ulkoinen valvonta
- 11 luku: Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

IV OSA

MAAKUNTAVALTUUSTO

- 12 luku: Maakuntavaltuuston toiminta
- 13 luku: Maakuntavaltuuston kokoukset
- 14 luku: Enemmistövaali ja suhteellinen vaali
- 15 luku: Valtuutetun aloite- ja kyselyoikeus

V OSA

PÄÄTÖKSENTEKO- JA HALLINTOMENETTELY

- 16 luku: Kokousmenettely
- 17 luku: Muut määräykset

Maakunnan organisaatorakenne

- Maakuntalaki mahdollistaa erilaiset johtamis- ja organisaatiomallit
- Organisaatorakenteesta päättämisessä maakuntavaltuuston harkintavaltaa rajoittavat maakuntalain säännökset sekä maakunnan tehtäväaloja koskevasta erityislainsäädännöstä tulevat rajoitukset
- Määrätyillä tehtäväalueilla edellytetään palvelujen järjestäjän ja tuottajan erottamista, esim.
 - sosiaali- ja terveydenhuolto, pelastustoimi, kasvupalvelut
→ tämä huomioidaan hallintosäännön rakenteessa sekä maakunnan viranomaisten tehtäviä ja toimivallan jakoa koskevissa hallintosäännön määräyksissä → palvelutuotanto maakunnan liikelaitoksessa
- Maakunnille säädetyt yhteistoimintavelvollisuudet → tehtävät hoitavan maakunnan hallintosäännössä määritellään maakunnan viranomaisten toimivalta ja tehtävät yhteistyösopimuksen mukaisesti

1 luku, Maakunnan johtaminen

2 §, Maakunnan johtamisjärjestelmä

Maakunnan johtaminen perustuu **maakuntastrategiaan, taloussuunnitelmaan, talousarvioon** sekä muihin maakuntavaltuuston päätöksiin.

Maakuntavaltuusto vastaa maakunnan toiminnasta ja taloudesta, käyttää maakunnan päätösvaltaa ja siirtää toimivaltaansa hallintosäännön määräyksillä.

Maakuntahallitus vastaa maakuntavaltuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta.

Maakuntahallitus johtaa maakunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta. Maakuntahallitus vastaa maakunnan toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä maakunnan henkilöstöpolitiikasta ja huolehtii maakunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Maakuntajohtaja johtaa maakuntahallituksen alaisena maakunnan hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa. Maakuntajohtaja vastaa asioiden valmistelusta maakuntahallituksen käsiteltäväksi.

Maakuntahallituksen puheenjohtaja toimii päätoimisena/osa-aikaisena luottamushenkilönä.

2 luku, Toimielinorganisaatio

- Maakuntavaltuuston koko
 - Maakuntahallituksen kokoonpano, puheenjohtajisto
 - Maakuntahallituksen jaostot
 - Konsernijaosto
 - Sopimusjaosto
 - Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jaosto
 - Tarkastuslautakunnan kokoonpano, puheenjohtajisto
 - Lautakuntien kokoonpano, puheenjohtajisto
 - *valiokuntamalli, puheenjohtajamalli*
 - Maakuntien yhteinen lautakunta/johtokunta (vastuumaakunnan hallintosäännössä)
-
- ❖ Määrättävä mikä toimielin toimii maakunnan terveydensuojeluviranomaisena
 - ❖ Määrättävä mikä toimielin toimii rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisena (jos kunnat antaneet tehtävän maakunnan hoidettavaksi)

2 luku, Toimielinorganisaatio

- Johtokuntien kokoonpano, puheenjohtajisto
 - ✓ Liikelaitoksien johtokuntia koskevat määräykset ovat liikelaitoksia koskevassa luvussa.
- Maakuntavaalilautakunta
- Vaikuttamistoimielimet
 - Maakunnassa on *nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto*, joiden kokoonpanosta, asettamisesta ja toimintaedellytyksistä päättää maakuntahallitus.
 - Kaksikielisessä maakunnassa on *kielivähemmistön vaikuttamistoimielin*. Toimielimen jäseniksi valitaan maakunnan kielivähemmistöön kuuluvia asukkaita edustavia henkilöitä.
 - Lapin maakunnassa on *saamen kielen vaikuttamistoimielin*.

3 luku, Henkilöstöorganisaatio

Määräykset on laadittu yhden mahdollisen organisointitavan pohjalta, jossa maakunnan organisaatio jakautuu toimialoihin, jotka jakautuvat vastuualueisiin, jotka jakautuvat yksiköihin.

- määräykset toimialojen, vastuualueiden sekä yksiköiden johtajista ja esimiehistä, heidän johtamis- ja kehittämistehtävistään sekä sijaisistaan

Liikelaitoksissa voi olla useita tuotantoyksiköitä.

- liikelaitosten henkilöstöorganisaatio kuvataan liikelaitoksia koskevassa luvussa

4 luku, Omistajaohjaus, konserniohjaus ja sopimusohjaus

- Hallintosäännössä määritellään konsernijohto sekä määrätään konsernijohdon tehtävistä ja toimivallan jaosta.
- **Maakunnan toiminta:** maakunnan ja maakuntakonsernin toiminta sekä muu omistukseen, sopimukseen ja rahoitukseen perustuva toiminta
- Maakunnan tulee ohjata ja valvoa järjestämisvastuullaan olevaa palvelutuotantoa
 - Sote-palvelut
 - Alueiden kehittämispalvelut
 - Alueiden käytön palvelut
 - Liikennepalvelut
 - Kasvupalvelut
 - Maahanmuuttajien palvelut
 - Maa- ja elintarviketuotannon palvelut
 - Maaseudun kehittämispalvelut
 - Pelastus- ja turvallisuuspalvelut
 - Vesien ja merenhoidon palvelut
 - Luonnonsuojelun palvelut
 - Vesi- ja kalatalouden palvelut
 - Ympäristöterveyden palvelut

22 §, Konsernijohdon tehtävät ja toimivallan jako

Maakuntahallitus

1. vastaa omistajapolitiikan, omistajaohjauksen periaatteiden ja konserniohjeen kehittämisestä ja valmistelusta maakuntavaltuustolle
2. vastaa omistajaohjauksen toteuttamisesta ja organisoii konsernijohtamisen ja konsernivalvonnan
3. määrää konsernijohtoon kuuluvien viranhaltijoiden omistajaohjauksen vastuut ja tytäryhteisö- ja osakkuusyhteisökohtaisen työnjaon
4. antaa maakuntavaltuustolle puolivuositin/neljännesvuositin raportin yhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta ja taloudellisen aseman kehittämisestä sekä arvion tulevasta kehityksestä ja riskeistä
5. arvioi vuosittain omistajaohjauksen tuloksellisuutta maakuntakonsernin kokonaisedun toteutumisen, riskienhallinnan ja menettelytapojen kannalta ja teettää ulkopuolisen arvioinnin kerran valtuustokaudessa
6. käsittelee arvioinnin tulokset ja johtopäätökset maakuntavaltuuston puheenjohtajiston kanssa

22 §, Konsernijohdon tehtävät ja toimivallan jako

Konsernijaosto

1. seuraa ja arvioi yhtiöiden tavoitteiden toteutumista ja taloudellisen aseman kehitystä ja tekee niiden perusteella tarvittaessa esityksiä maakuntahallitukselle
2. antaa maakunnan ennakkokannan konserniohjeen edellyttämässä asioissa
3. vastaa tytäryhteisöjen hallitusten jäsenten nimitysprosessista
4. nimeää maakunnan ehdokkaat tytäryhteisöjen hallitukseen
5. nimeää yhtiökokousedustajat ja antaa heille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet

Maakuntajohtajan tehtävänä on toimia konsernin johtajana ja aktiivisella omistajaohjauksella myötävaikuttaa ohjattavakseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan.

X ja y viranhaltijoiden tehtävänä on aktiivisella omistajaohjauksella myötävaikuttaa ohjattavakseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan.

23 §, Sopimusohjauksen tehtävät ja vastuunjako

Maakuntahallitus vastaa sopimusohjauksesta sekä maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen muiden tuottajien ohjauksesta ja valvonnasta ja antaa tarkemmat ohjeet sopimusten hallinnasta sekä määrää sopimusten vastuuhenkilöt.

Lautakunta määrää sopimusten vastuuhenkilöt toimialallaan.

Sopimusjaosto

- vastaa maakunnan sopimusohjeen laatimisesta,
- vastaa sopimusten riskikartoituksen periaatteista,
- määrittää sopimusten valvonnan ja raportoinnin periaatteet,
- seuraa ja arvioi sopimusten ja maakunnan hallintopäätöksellä asettamien ehtojen toteutumista ja tekee niiden perusteella tarvittaessa esityksiä maakuntahallitukselle
- seuraa ja arvioi tuottajille maksettavien korvausten tasoa ja tekee esityksiä niiden tarkistamisesta maakuntahallitukselle

24 §, Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien ohjaaminen (tuottajia velvoittava maakunnan päätös)

Maakuntavaltuusto/maakuntahallitus päättää maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen edellytyksistä ja tuottajia koskevista velvoitteista (palvelun tuottajien ehtoja koskeva hallintopäätös, ehdot ja korvaukset).

Maakuntahallitus vastaa maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottajien ohjauksesta ja valvonnasta.

Maakuntahallitus päättää

1. hyväksymisestä suoran valinnan palveluntuottajaksi, asiakassetelipalveluntuottajaksi sekä ...
2. suoran valinnan palveluntuottajien kanssa tehtävistä sopimuksista
3. ...

5 luku, Toimielinten tehtävät ja toimivallan jako

- 5 luvussa on pääosa maakuntavaltuuston toimivallan siirtoa koskevista päätöksistä, tehtäviä ja toimivallan jakoa koskevia määräyksiä on asiaperustaisesti myös hallintosääntömallin muissa luvuissa
- ❖ Erityislaeissa säännöksiä toimivallan antamisesta maakunnan viranhaltijalle (järjestämistehtävässä/liikelaitoksessa toimivalle)
- ❖ HaVL 3/2018: esittää maakuntahallituksen ja liikelaitoksen johtokunnan otto-oikeutta koskevia säännöksiä maakuntalakiin, maakuntahallituksella ei otto-oikeutta liikelaitoksen viranomaisien päätöksiin

33 §, Toimivallan edelleen siirtäminen

Toimielin ja viranhaltija voi siirtää sille tässä luvussa määrättyä toimivaltaa edelleen alaiselleen viranomaiselle. Se, jolle toimivaltaa on edelleen siirretty, ei voi enää siirtää toimivaltaa edelleen.

9 luku, Maakunnan liikelaitokset

- Maakuntalain 52 §: maakunta perustaa yhden tai useamman liikelaitoksen ...
- Sote-järjestämislain 22 §: Maakunnan omasta palvelujen tuottamisesta vastaa maakunnan liikelaitos.
- Pelastustoimen järjestämislain 4 §: Maakunnan omasta palvelujen tuotannosta vastaa maakunnan liikelaitos.
- Jne.
- Liikelaitoksilla on toiminnallisesti ja taloudellisesti eriytetty asema maakunnan sisällä, liikelaitosta johtaa ammattilaisista koostuva johtokunta ja johtaja
- Hallintosäännön 9 luvussa on
 - maakunnan liikelaitokset ja niiden tehtäväalueet
 - johtokuntien kokoonpanot, tehtävät ja toimivalta
 - liikelaitosten johtajien tehtävät ja toimivalta

13 luku, Maakuntavaltuuston toiminta

103 §, Maakuntavaltuuston valiokunnat

- Maakuntavaltuusto voi järjestää sisäistä työskentelyään tarkoituksenmukaisella tavalla
- "Valmisteleva valiokuntamalli" on yksi poliittisen johtamisen organisointimalli (ei säännöksiä maakuntalaissa)
 - parantaa valtuutettujen vaikutusmahdollisuuksia asioiden valmistelussa
 - valiokunnat käsittelevät strategisia maakuntavaltuuston käsittelyyn tulevia asioita ja seuraavat toimeenpanoa joko ennen tai jälkeen maakuntahallituksen valmistelun
 - valiokunnilla ei ole päätösvaltaa

Maakunnan hallintosääntömallin valmistelu

- Vastuuvalmistelija Kirsi Mononen, KL
- Riitta Myllymäki, KL
- Leena Hoppu-Mäenpää, KL (sopimusohjaus)
- Sari Korento ja Marja-Liisa Ylitalo, KL (talous ja valvonta)
- Mervi Kuittinen ja Eeva Mäenpää, VM
- Hallinto-verkosto ja Hallinto-tiekarttaryhmä
- Maakuntaliittojen HR-ryhmä, Lauri Niittylä, KT (toimivalta henkilöstöasioissa)
- Tavoitteena on huhtikuun lopussa julkaista luonnos yleisesti kommentoitavaksi kuntaliitto.fi ja alueuudistus.fi -sivustoilla

Lisätietoja:

Kirsi Mononen, 050 512 6452, kirsi.mononen@kuntaliitto.fi

Riitta Myllymäki, 050 349 5460, riitta.myllymaki@kuntaliitto.fi

